

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyní JUDr. Zorou Šmolkovou, ve věci
žalobce: **Bc. J. K.**

zastoupen advokátem Mgr. Petrem Letovancem,
sídlem Lidická 544, 739 61 Třinec

proti

žalovanému:

Ministerstvo práce a sociálních věcí
sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 07. 2023, č. j. MPSV-2023/157517-923, č. j. MPSV-2023/157519-923, č. j. MPSV-2023/157520-923 a č. j. MPSV-2023/157521-923
ve věci příspěvku na bydlení

takto:

- I. Žaloba se **zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Zástupci žalobce, advokátovi Mgr. Petru Letovanci, sídlem Lidická 544, 739 61 Třinec, **se přiznává** odměna za zastupování žalobce v řízení vedeném u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 17 Ad 22/2023 ve výši 3 146 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Krajského soudu v Ostravě ve lhůtě 30-ti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Žalobou podanou dne 30. 7. 2023 se žalobce domáhal zrušení čtyř rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 7. 2023:

- rozhodnutí č. j. MPSV-2023/157517-923, kterým bylo zamítnuto jeho odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky ze dne 30. 5. 2023, č. j. 214319/23/FM, jímž mu byla přiznána dávka státní sociální podpory příspěvek na bydlení ve výši 2 236 Kč měsíčně od 1. 7. 2021 do 30. 9. 2021,
- č. j. MPSV-2023/157519-923, kterým bylo zamítnuto jeho odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky ze dne 31. 5. 2023, č. j. 216053/23/FM, jímž mu byla snížena dávka státní sociální podpory příspěvek na bydlení z 2 236 Kč na 1 842 Kč měsíčně od 1. 10. 2021 do 31. 12. 2021,
- č. j. MPSV-2020/157520-923, kterým bylo zamítnuto jeho odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky ze dne 31. 5. 2023, č. j. 217732/23/FM, jímž mu byla zvýšena dávka státní sociální podpory příspěvek na bydlení z 1 842 Kč na 2 320 Kč měsíčně od 1. 1. 2022 do 31. 3. 2022,
- č. j. MPSV-2020/157521-923, kterým bylo zamítnuto jeho odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky ze dne 31. 5. 2023, č. j. 217783/23/FM, jímž mu byla zvýšena dávka státní sociální podpory příspěvek na bydlení z 2 320 Kč na 2 366 Kč měsíčně od 1. 4. 2022 do 30. 6. 2022.

Ve všech případech je spor o stanovení rozhodného příjmu vzhledem k vyplacení tzv. kompenzačních bonusů.

Skutková zjištění vycházející z obsahu správního spisu

2. Žalobce požádal o příspěvek na bydlení dne 18. 7. 2021. O jeho žádosti rozhodovaly správní orgány i zdejší soud opakovaně, s ohledem na dvě sporné otázky, které žalobce vznesl. První spor se týkal postavení jeho nezaopatřeného syna jako osoby společně posuzované a druhý započtení kompenzačního bonusu; v řízení není sporné, že žalobce obdržel dne 22. 4. 2020 částku kompenzačního bonusu ve výši 25 000 Kč a dne 15. 5. 2020 ve výši 19 500 Kč, jakož i skutečnost, že v roce 2020 vykonával žalobce samostatně výdělečnou činnost jako činnost vedlejší, z níž mu neplynul žádný příjem. Krajský soud zde pro přehlednost zmíní obě sporné linie, neboť se navzájem překrývají.
3. Dne 6. 8. 2021 úřad práce oznámil žalobci přiznání příspěvku na bydlení pro období od 1. 7. 2021 do 30. 6. 2022 ve výši 3 076 Kč měsíčně. Společně posuzovanými osobami byl žalobce a jeho nezaopatřený syn, rozhodný příjem žalobce úřad práce zjistil ve výši 5 565 Kč měsíčně (invalidní důchod) a rozhodný příjem rodiny (s připočtením přídatku pobíraného na nezletilé dítě 910 Kč) ve výši 6 475 Kč měsíčně. Žalobce proti oznámení uplatnil dne 8. 9. 2021 námitku nesprávného posouzení jeho syna jako společně posuzované osoby.
4. Dne 21. 9. 2021 rozhodl úřad práce o přiznání příspěvku na bydlení shodně, tedy žalobci přiznal příspěvek na bydlení pro období od 1. 7. 2021 do 30. 6. 2022 ve výši 3 076 Kč měsíčně. Podle úřadu práce byl nezaopatřený syn, který je svěřen do střídavé péče obou rodičů, do společně posuzovaných osob zahrnut správně.

5. Spor o postavení nezaopatřeného syna pokračoval jak v linii správní, tak soudní. O odvolání žalobce rozhodl žalovaný dne 3. 11. 2021 pod č. j. MPSV-2021/175550-923, jeho zamítnutím a potvrzením prvostupňového rozhodnutí. Vycházel z § 7 odst. 3 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, podle kterého se za společně posuzovanou osobu považuje s nezaopatřeným dítětem rodič určený na základě dohody rodičů, s tím, že tuto lze změnit vždy k 1. dni kalendářního čtvrtletí. Na základě předložené dohody má být syn žalobce společně posuzován s žalobcem. Krajský soud v Ostravě však rozsudkem ze dne 15. 3. 2023, č. j. 17 Ad 1/2022-27 toto rozhodnutí zrušil. Dospěl k závěru, že nezletilý syn žalobce nepatří do okruhu společně posuzovaných osob s žalobcem pro účely příspěvku na bydlení, protože žalobce nemá zdanitelný příjem. Tento má matka, který rovněž na nezaopatřeného syna uplatňuje daňové zvýhodnění, a tedy spolu hospodaří; krajský soud na situaci aplikoval pouze § 4 zákona č. 110/2006 Sb., zákona o životním a existenčním minimu. Dne 21. 4. 2023 žalovaný proto zrušil rozhodnutí úřadu práce z 21. 9. 2021, přiznávající žalobce pro období 1. 7. 2021 do 30. 6. 2022 příspěvek na bydlení ve výši 3 076 Kč vzhledem k uvedenému právnímu názoru krajského soudu.
6. V mezidobí, dne 6. 10. 2021, úřad práce zahájil správní řízení ve věci dávky příspěvku na bydlení z důvodu změny příjmu za rozhodné období druhého čtvrtletí roku 2021 v návaznosti na zjištění („elektronická odpověď Ministerstva financí České republiky“), že žalobce, jako osoba samostatně výdělečně činná vykonávající tuto činnost jako vedlejší, obdržel v roce 2020 kompenzační bonusy v celkové výši 44 500 Kč dle zákonů o kompenzačním bonusu. I toto rozhodnutí bylo přezkoumáváno, jak v linii správní, tak soudní, v níž se krajský soud k charakteru kompenzačního bonusu a rozhodnému období vyjádřil v řízení pod sp. zn. 18 Ad 2/2022.
7. Dne 18. 10. 2021 správní orgán prvního stupně rozhodl o snížení příspěvku na bydlení vyplaceného žalobci pro období od 1. 9. 2021 do 30. 6. 2022 z částky 3 076 na částku 1 963 Kč s odůvodněním, že došlo ke změně příjmů žalobce za rozhodné období. Za rozhodné období přitom považoval druhé čtvrtletí roku 2021 (tedy měsíce duben, květen a červen roku 2021), přičemž v tomto období zohlednil navíc jako příjem žalobce měsíčně vždy částku 3 708,33 Kč odpovídající jedné dvanáctině vyplaceného kompenzačního bonusu (tj. 44 500/12). Úřad práce dovodil, že se tak rozhodný příjem žalobce v rozhodném období zvýšil z částky 5 565 Kč měsíčně na částku 9 273,33 Kč měsíčně (5565 + 3708,33); rozhodný měsíční příjem rodiny tedy činil 10 183,33 oproti 6 475 Kč. Dávka byla snížena od 1. 9. 2021, neboť dávka za měsíc srpen 2021 již byla vyplacena. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že úřad práce považoval vyplacený kompenzační bonus za vratku daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a zároveň za započitatelný příjem pro stanovení nároku na dávku vyplácené podle zákona o státní sociální podpoře.
8. Toto rozhodnutí správního orgánu prvního stupně žalobce napadl odvoláním dne 5. 11. 2021. Rozhodné období pro zohlednění vyplaceného kompenzačního bonusu v jeho případě bylo kalendářní čtvrtletí po vyplacení bonusu, tedy třetí čtvrtletí roku 2020, jak stanovuje § 6 písm. a) zákona o státní sociální podpoře, nikoliv druhá polovina roku 2021. Dále sporoval charakter kompenzačního bonusu. Je přesvědčen, že vyplacený kompenzační bonus je vratkou daně, která není příjmem, nepodléhá dani a neuvádí se do daňového přiznání, což taky žalobce neučinil. K odvolání přiložil daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2020 s vykázaným nulovým příjmem, jakož i protokol o jednání před správním orgánem prvního stupně dne 25. 10. 2021, na které se žalobce dostavil bez předvolání za účelem zjištění bližších informací k probíhajícímu řízení.

9. Žalovaný rozhodnutím z 30. 11. 2021, č. j. MPSV-2021/189230-923 zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí správního orgánu prvního stupně. Konstatoval, že u žalobce jako osoby samostatně výdělečně činné došlo na základě změny příjmů zohledněných ve druhém čtvrtletí roku 2021 k přehodnocení rozhodného příjmu a k navazujícímu snížení příspěvku na bydlení. Žalovaný zdůraznil, že dle zákonů o kompenzačním bonusu je kompenzační bonus v případě osob samostatně výdělečně činných započitatelným příjmem pro stanovení nároku na dávky dle zákona o státní sociální podpoře. Pokud měla osoba při vyhodnocení nároku na dávku ode dne 1. 7. 2021 v rozhodném období příjmy ze samostatně výdělečné činnosti, stanovuje se tento příjem dle § 5 odst. 4 zákona o státní sociální podpoře, tedy se započítává jako příjem z této činnosti do rozhodného příjmu za každý měsíc jedna dvanáctina příjmů uvedených v daňovém přiznání za kalendářní rok, který bezprostředně předchází kalendářnímu roku, do něhož spadá počátek období od 1. července do 30. června následujícího kalendářního roku. K argumentu žalobce, že kompenzační bonus byl vyplacen již v roce 2020, a nelze tak jej zohlednit v roce 2021, žalovaný osvětlil, že se kompenzační bonus započítává shodně jako příjem ze samostatně výdělečné činnosti.
10. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, kterou zdejší soud zamítl rozsudkem č. j. 18 Ad 2/2022-34 dne 28. 3. 2022. V ní krajský soud s odkazem na ustanovení § 3a odst. 2 zákona č. 159/2020 Sb. a § 8 odst. 2 zákona č. 461/2020 Sb. uzavřel, že souběh kompenzačního bonusu a dávek státní sociální podpory, též příspěvku na bydlení, zákon výslovně nevylučuje, je tedy možný, přičemž při posouzení nároku na dávku, resp. při stanovení její výše je nutno kompenzační bonus zohlednit jako příjem. Souhlasil rovněž s úřadem práce a žalovaným určeným rozhodným obdobím a rozdělením přijatého kompenzačního bonusu na jeho dvanáctiny.
11. Následující linie správního řízení již vede k nyní posuzovaným rozhodnutím žalovaného.
12. Vzhledem k důsledkům rozhodnutí krajského soud v řízení sp. zn 17 Ad 1/2022, které vedlo ke zrušení prvního rozhodnutí úřadu práce z 21. 9. 2021 o žádosti žalobce z 18. 7. 2021, rozhodl úřad práce opětovně dne 30. 5. 2023 a přiznal žalobci příspěvek na bydlení pro období od 1. 7. 2021 do 30. 6. 2021 ve výši 2 236 Kč měsíčně. Posuzovanou osobou byl pouze žalobce (tedy bez nezaopatřeného syna), jehož rozhodný příjem činil v 2. čtvrtletí roku 2021 částku 9 273,33 Kč měsíčně (tedy invalidní důchod plus kompenzační bonus). Proti rozhodnutí podal žalobce odvolání, když nesouhlasil s výší rozhodného příjmu, do kterého byla započítána poměrná část kompenzačního bonusu. O odvolání rozhodl žalovaný nyní napadeným rozhodnutím č. j. MPSV-2023/157517-923.
13. Dne 31. 5. 2023 přiznal úřad práce žalobci příspěvek na bydlení pro období od 1. 10. 2021 do 31. 12. 2021 ve výši 1 842 Kč měsíčně. Posuzovanou osobou byl pouze žalobce, jehož rozhodný příjem činil v 3. čtvrtletí roku 2021 částku 9 273,33 Kč měsíčně. Proti rozhodnutí podal žalobce odvolání, když nesouhlasil s výší rozhodného příjmu, do kterého byla započítána poměrná část kompenzačního bonusu. O odvolání rozhodl žalovaný nyní napadeným rozhodnutím č. j. MPSV-2023/157519-923.
14. Dne 31. 5. 2023 přiznal úřad práce žalobci příspěvek na bydlení pro období od 1. 1. 2022 do 31. 3. 2022 ve výši 2 320 Kč měsíčně. Posuzovanou osobou byl pouze žalobce, jehož rozhodný příjem činil v 4. čtvrtletí roku 2021 částku 9 273,33 Kč měsíčně. Proti rozhodnutí podal žalobce odvolání, když nesouhlasil s výší rozhodného příjmu, do kterého byla

započítána poměrná část kompenzačního bonusu. O odvolání rozhodl žalovaný nyní napadeným rozhodnutím č. j. č. j. MPSV-2023/157520-923.

15. Dne 31. 5. 2023 přiznal úřad práce žalobci příspěvek na bydlení pro období od 1. 4. 2022 do 30. 6. 2022 ve výši 2 366 Kč měsíčně. Posuzovanou osobou byl pouze žalobce, jehož rozhodný příjem činil v 1. čtvrtletí roku 2022 částku 10 032 Kč měsíčně. Proti rozhodnutí podal žalobce odvolání, když nesouhlasil s výší rozhodného příjmu, do kterého byla započítána poměrná část kompenzačního bonusu. O odvolání rozhodl žalovaný nyní napadeným rozhodnutím č. j. č. j. MPSV-2023/157521-923.

Obsah žaloby

16. Žalobce vznáší ve všech čtyřech žalobách dvě žalobní námitky. Tyto jsou argumentačně stejné, jako byly v žalobě pod sp. zn 18 Ad 2/2022.
17. Prvou je posouzení otázky, zda kompenzační bonus, který mu byly vyplaceny v roce 2020 v celkové výši 44 500 Kč (dne 22. 4. 2020 částka 25 000 Kč a dne 15. 5. 2020 částka 19 500 Kč) podle zákona č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2 (dále jen „zákon č. 159/2020 Sb.“) a dle zákona č. 461/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti se zákazem nebo omezením podnikatelské činnosti v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2 (dále jen „zákon č. 461/2020 Sb.“), pro zjednodušení dále společně též „zákony o kompenzačním bonusu“, je příjmem ze samostatné výdělečné činnosti a jako takový má být zohledněn při posouzení nároku žalobce na dávku příspěvku na bydlení dle zákona o státní sociální podpoře. Žalobce zastává názor, že se v případě kompenzačního bonusu jedná o vratku daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti, a jako takovou ji nelze za příjem ze samostatné činnosti považovat.
18. Druhá námitka míří do posouzení rozhodného období pro případné započtení kompenzačního bonusu do příjmů žalobce. Žalobce poukazuje na ustanovení § 6 písm. a) zákona o státní sociální podpoře a uvádí, že kompenzační bonus vyplacený ve 2. čtvrtletí 2020 by ovlivňoval pouze výši příspěvku ve 3. čtvrtletí 2020, pokud by žalobce v té době příspěvek pobíral, což nepobíral. Pro stanovení výše příspěvku na bydlení na období od 1. 7. 2021, resp. 1. 9. 2021, až 30. 6. 2022 je rozhodným obdobím druhé čtvrtletí roku 2021, nikoliv druhé čtvrtletí roku 2020, kdy byl žalobci kompenzační bonus vyplacen. Vyplacený kompenzační bonus neměl být dle názoru žalobce vůbec zohledněn při posouzení jeho nároku na příspěvek na bydlení.

Vyjádření žalovaného

19. Žalovaný navrhl žalobu jako nedůvodnou zamítnout. Poukázal na výše uvedený rozsudek zdejšího soudu č. j. 18 Ad 2/2022-34, v němž krajský soud přisvědčil jeho názoru, že kompenzační bonus je započitatelným příjmem pro účely posouzení nároku na dávky státní sociální podpory dle zákonů o kompenzačním bonusu. Uvedl, že z pohledu zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů, je příjem ve formě daňového bonusu příjmem osvobozeným od daně z příjmu fyzických osob a neuvádí se v daňovém priznání.

Posouzení věci krajským soudem

20. Krajský soud shledal žalobu přípustnou, podanou oprávněnou osobou (§ 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s.“) a včasnou (§ 72 odst. 1 s. ř. s.).

V přezkumném řízení soudním je soud povinen zkoumat, zda vydané rozhodnutí je zákonné a bezvadné. Při přezkumu přitom respektuje vymezené žalobní body (§ 75 odst. 2 věta první zákona s. ř. s.).

21. Krajský soud předesílá, že se k žalobní argumentaci žalobce vyjádřil již v rozsudku č. j. 18 Ad 2/2022 – 34 z 28. 3. 2022, od které nemá důvod se odchýlit, když v nyní posuzované věci jde o stejnou skutkovou i právní situaci.
22. Krajský soud nejprve shrnuje relevantní právní úpravu dopadající na souzenou věc.
23. Podle § 3a odst. 2 zákona č. 159/2020 Sb., a § 8 odst. 3 zákona č. 461/2020 Sb., *je kompenzační bonus započítatelným příjmem pro stanovení nároku na dávky vyplácené podle zákona upravujícího pomoc v hmotné nouzi a zákona upravujícího státní sociální podporu.*
24. Podle § 6 odst. 2 zákona č. 159/2020 Sb., a § 11 odst. 2 zákona č. 461/2020 Sb., *je kompenzační bonus vratkou daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.*
25. Podle § 6 písm. a) zákona o státní sociální podpoře, *rozhodným obdobím, za které se zjišťuje rozhodný příjem, je u příspěvku na bydlení (...) období kalendářního čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje, popřípadě nárok na dávku uplatňuje.*
26. Dle § 5 odst. 4 písm. a) zákona o státní sociální podpoře, *vykonává-li osoba podle svého prohlášení v rozhodném období samostatnou výdělečnou činnost, započítává se jí jako příjem z této činnosti do rozhodného příjmu za každý měsíc jedna dvanáctina příjmů uvedených v daňovém přiznání za kalendářní rok, který bezprostředně předchází kalendářnímu roku, do něhož spadá počátek období od 1. července do 30. června následujícího kalendářního roku, a to bez ohledu na to, kolik měsíců osoba ve zdaňovacím období samostatnou výdělečnou činnost vykonávala a zda tato činnost byla ve zdaňovacím období vykonávána jako činnost hlavní či vedlejší.*

Kompenzační bonus jako započítatelný příjem

27. Důvodová zpráva k zákonu č. 159/2020 Sb. vymezuje hlavní účel kompenzačního bonusu jako poskytnutí finanční pomoci osobám samostatně výdělečně činným, které byly neočekávaně postiženy výpadkem příjmů v důsledku krizových opatření. Primárně necílí na subjekty, které již pobírají dávky ze strany státu, tj. k výpadku příjmů v jejich případě v daném rozsahu nemohlo dojít. Kompenzační bonus je proto započítatelným příjmem pro stanovení nároku na dávky vyplácené podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, a podle zákona o státní sociální podpoře, resp. vylučuje vznik nároku na podporu v nezaměstnanosti podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v měsíci, ve kterém subjekt kompenzačního bonusu tento bonus obdržel. S ohledem na hlavní účel kompenzačního bonusu, kterým je poskytnutí finanční pomoci osobám samostatně výdělečně činným, které byly neočekávaně postiženy výpadkem příjmů v důsledku krizových opatření, se výslovně stanoví, že kompenzační bonus nepodléhá výkonu rozhodnutí ani exekuci.
28. Souběh kompenzačního bonusu a dávek státní sociální podpory, v nyní souzené věci příspěvku na bydlení, zákon výslovně nevylučuje, je tedy možný; explicitně ovšem stanoví, že je nutno jej při posouzení nároku na dávku, resp. při stanovení její výše, zohlednit jako

příjem. Uvedené jednoznačně vyplývá z výše citovaných ustanovení obou zákonů o kompenzačním bonusu (§ 3a odst. 2 zákona č. 159/2020 Sb., resp. dle § 8 odst. 3 zákona č. 461/2020 Sb.), v jejichž smyslu je kompenzační bonus započitatelným příjmem pro stanovení nároku na dávky vyplácené podle (...) zákona upravujícího státní sociální podporu včetně příspěvku na bydlení.

29. Výklad podaný žalovaným, tedy, že došlo k navýšení rozhodného příjmu žalobce v důsledku vyplacené kompenzačního bonusu, proto se zněním zákona jednoznačně koresponduje a není v rozporu ani s účelem zákona, jak byl popsán výše (pomoc samostatně výdělečným osobám, jimž vypadly příjmy v důsledku zavedených krizových opatření).
30. Na uvedeném nemůže ničeho změnit ani skutečnost, že zákony o kompenzačním bonusu tento považují za vratku daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti (§ 6 odst. 2 zákona č. 159/2020 Sb., resp. dle § 11 odst. 2 zákona č. 461/2020 Sb.), jak zdůraznil žalobce. Uvedené vyplývá ze systematiky zákonů a jejich ustanovení týkajících se správy kompenzačního bonusu, přičemž na kompenzační bonus se aplikují pravidla procesního režimu správy daní a jsou spravovány jako daňové odpočty podle daňového řádu. To, že je kompenzační bonus označen za vratku daně, souvisí s otázkou rozpočtovou. Zákon zavádí koncept, podle něhož je kompenzační bonus vratkou daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Důsledkem uvedeného pravidla je skutečnost, že kompenzační bonus je fakticky hrazen z výnosů daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, která je daní rozpočtově sdílenou státním rozpočtem a rozpočty obcí a krajů. V rámci zákona č. 159/2020 Sb. byla například z tohoto důvodu zavedena i samostatná kompenzace pro obce k pokrytí uvedeného dopadu do obecních rozpočtů. I důvodová zpráva kompenzační bonus chápe jako daňový bonus, tj. jedná se o tzv. negativní daňovou povinnost, která je fakticky nárokem subjektu na určité peněžité plnění z veřejného rozpočtu. Jde o peněžité plnění daňového charakteru, na které vzniká hmotněprávní nárok *ex lege*, jsou-li splněny zákonné podmínky pro jeho vznik (vyměření kompenzačního bonusu má proto pouze deklaratorní charakter).
31. Jak však vyplývá ze samotného označení bonusu, jeho účelem je „kompenzovat“, tedy nahradit, vyrovnat či odškodnit výpadek příjmů, které by žalobce mohl v relevantním období dosahovat, pokud by nebyla zavedena krizová opatření, která jej v jeho podnikatelské činnosti omezila. Jinými slovy, žalobce buď mohl vykonávat svou samostatně výdělečnou činnost (tj. podnikat a případně generovat zisk), z níž by mu plynul příjem, který by byl příjmem rozhodným pro účely dávek státní sociální podpory (srovnej § 5 odst. 1 písm. a) bod 2. zákona o státní sociální podpoře), nebo z objektivních příčin (vládní krizová opatření) svou samostatně výdělečnou činnost vykonávat nemohl a možný příjem z ní plynoucí mu „nahradil“ vyplácený kompenzační bonus, bez ohledu na to, zda je z důvodu procesního režimu své správy označen jako vratka daně.
32. Krajský soud nemůže přijmout argumentaci žalobce, že z důvodu označení kompenzačního bonusu za vratku daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti jej nelze považovat za příjem rozhodný pro účely dávek ze systému státní sociální podpory. Takový výklad by jednak odporoval zněním zákonů o kompenzačním bonusu, které, jak bylo zmíněno výše, kompenzační bonus za započitatelný příjem považují, jednak samotnému smyslu kompenzačního bonusu, který má „nahradit“ výpadek příjmů na straně osoby samostatně výdělečně činné z objektivních příčin.
33. S ohledem na výše uvedené krajský soud uzavírá, že první žalobní námitka žalobce nemůže obstát. Relevantní se tak stává toliko otázka rozhodného období, v němž má být

vyplacený kompenzační bonus zohledněn jako započitatelný příjem pro účely posouzení příspěvku na bydlení.

Rozhodné období pro započtení kompenzačního bonusu

34. Z hlediska úvah o rozhodném období je předně podstatné zaobírat se charakterem institutu „rozhodného období“ dle zákona o státní sociální podpoře a typem a specifiky příjmů osob samostatně výdělečně činných, neboť předurčují jejich následné započtení do rozhodných příjmů dle zákona o státní sociální podpoře.
35. Obecně platí, že rozhodné období pro stanovení rozhodného příjmu je v zákoně o státní sociální podpoře určeno rozdílně pro jednotlivé dávky. U příspěvku na bydlení je stanoveno jako kalendářní čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, na které se tyto dávky přiznávají. Takto stanovené rozhodné období totiž umožňuje poměrně rychle reagovat na změny sociální situace v rodině.
36. Vzhledem k tomu, že nejčastějšími příjmy v rodině jsou příjmy podléhající dani z příjmu, a daňové priznání, na základě něhož je možné skutečné příjmy v rodině zjistit, je možné podávat ve stanovených případech až do května následujícího roku, zákonodárce stanovil, že pro případy, na něž vznikne nárok od 1. července jednoho roku do 30. června následujícího roku, což je případ i právě posuzovaného příspěvku na bydlení, je rozhodným obdobím kalendářní rok, který předchází uvedenému 1. červenci (v souzené věci jde o nárok přiznávaný postupně od 1. července 2021 do 30. června 2022). Takové řešení je nutné zejména pro případy osob samostatně výdělečně činných, jíž je i žalobce, neboť mohou vykazovat velmi nepravidelné příjmy.
37. Je samozřejmě pravdou, že stanovením rozhodného období na předchozí kalendářní rok dochází k určitému časovému posunu zkoumaného příjmu ve vztahu ke skutečné situaci v rodině. Zákonodárce nicméně založil takovýto způsob vymezení rozhodného období a rozhodného na objektivních a rozumných důvodech daných rozdílným charakterem dosahování příjmů mezi skupinou osob samostatně výdělečně činných a ostatními skupinami účastníků řízení o dávku státní sociální podpory. I z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. července 2008, č. j. 4 Ads 62/2007 – 72, vyplývá, že „rozsah státní sociální podpory a vymezení okruhu osob, které mohou při splnění zákonných podmínek z podpory státu benefitovat, je záležitostí sociální politiky státu, tedy prioritně moci zákonodárné, nikoliv moci soudní. Je na vůli zákonodárce, jakým způsobem stanoví rozsah a vymezí podmínky státní sociální podpory“.
38. Jak bylo naznačeno výše, může příjem osob samostatně výdělečně činných vykazovat určitou nepravidelnost. Z tohoto důvodu zákonodárce stanovil v § 5 odst. 4 písm. a) zákona o státní sociální podpoře, postup započtení jako příjmů z této činnosti do rozhodného příjmu za každý měsíc ve výši jedné dvanáctiny příjmů uvedených v daňovém priznání (za kalendářní rok, který bezprostředně předchází kalendářnímu roku, do něhož spadá počátek období od 1. července do 30. června následujícího kalendářního roku).
39. V souzené věci je pravdou, že daňové priznání žalobce za rok 2020 nevykazovalo žádné příjmy. Kompenzační bonus je optikou daňových zákonů daňovým bonusem, a proto je u poplatníků daně z příjmů fyzických osob osvobozen dle ustanovení § 4 odst. 1 písm. z) zákona o daních z příjmů. V daňovém priznání se proto neuvádí. Jak však bylo osvětleno shora, účelem kompenzačního bonusu bylo příjmy osoby samostatně výdělečně činné nahradit. Takto vyplacený kompenzační bonus ovšem pořád je započitatelným příjmem,

příčemž slouží k náhradě příjmů žalobce, jakožto osoby samostatně výdělečně činné, která z objektivních překážek nemohla jinak dosahovaných příjmů dosáhnout. Proto je na místě kompenzační bonus pro účely dávky zohlednit stejně jako příjem samostatně výdělečně činné, tedy rozpočítat jej dle mechanismu předpokládaného ustanovením § 5 odst. 4 písm. a) zákona o státní sociální podpoře.

40. Postup navržený žalobcem spočívající v tom, že by kompenzační bonus měl být započten jako jeden celek a v kalendářním čtvrtletí, kdy byl vyplacen, by vedl k paradoxní situaci. Pro účely příspěvku na bydlení by byl kompenzační bonus zohledněn jednorázově ve čtvrtletí, kdy byl vyplacen, došlo by tak k výraznému navýšení rozhodného příjmu a podstatnému ovlivnění vyplácené dávky, ne-li k jejímu možnému odnětí. Takovýto postup by neodpovídal ani charakteru kompenzačního bonusu, který se vyplácí zpětně za určité období, kdy kompenzuje výpadek příjmu (dle zákona č. 159/2020 Sb. se jedná o bonusové období od 12. března do 30. dubna 2020 a dle zákona č. 461/2020 Sb. o období od 1. května do 8. června 2020 a od 5. října do 4. listopadu 2020).
41. Pakliže by byla přijata argumentace žalobce, krajský soud se též nemůže nepozastavit nad tím, proč žalobce příslušnému úřadu práce neoznámil mimořádný příjem ve formě kompenzačního bonusu ve lhůtě osmi dnů od jeho vyplacení, jak mu velí § 61 zákona o státní sociální podpoře. Dle odstavce prvního tohoto ustanovení je příjemce dávky povinen písemně ohlásit příslušné krajské pobočce Úřadu práce v dané lhůtě změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu. Pokud tak žalobce neučinil, vystavil se možné povinnosti předpokládané § 62 citovaného zákona, tedy povinnosti částky neprávem přijaté vrátit za předpokladu, že nesplnil některou jemu uloženou povinnost nebo přijal dávku nebo její část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší částce, než náležela, nebo jinak způsobil, že dávka byla vyplacena neprávem nebo v nesprávné výši.
42. Žalovaný postupoval správně, pokud pro účely sociálních dávek příjem ve formě kompenzačního bonusu u žalobce jako osoby samostatně výdělečně činné zohlednil jako započitatelný příjem v rozhodném období navazujících kalendářních čtvrtletí, a to mechanismem předpokládaným § 5 odst. 4 písm. a) zákona o státní sociální podpoře. V souzené věci se v případě žalobce jedná o osobu samostatně výdělečně činnou, která dosáhla v roce 2020 příjmu ve formě daňového bonusu, jenž se sice v daňovém přiznání neuvádí, je však na něj nutno nazírat jako na započitatelný příjem osoby samostatně výdělečně činné, a takto jej započíst do příjmů žalobce v rozhodném období ve výši jedné dvanáctiny měsíčně ze započitatelných příjmů dosažených v roce 2020.

Závěr a náklady řízení

43. Krajský soud uzavírá, že interpretaci institutů rozhodného období a rozhodného příjmu předestřenou v souzené věci žalobcem nelze přijmout, neboť by svým způsobem obcházel zákon. Výklad poskytnutý žalobcem by ve svém důsledku znamenal, že kompenzační bonus, který je zákonem jednoznačně definován jako započitatelný příjem pro účely dávek ze systému státní sociální podpory, vyplacený osobám samostatně výdělečně činným, by nebylo možno jako započitatelný příjem zohlednit, což zřejmě nebylo úmyslem zákonodárce. Názor zastávaný žalobcem by odporoval i charakteru kompenzačního bonusu, jenž má nahradit výpadek příjmů osoby samostatně výdělečně činné z objektivních důvodů,

a jako se započitatelným příjmem osoby samostatně výdělečně činné je následně nutno s tímto nakládat.

44. Ze shora uvedených důvodů krajský soud žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítnul.
45. Podle § 60 odst. 1 s. ř. s. krajský soud žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobce ve věci úspěch neměl a žalovanému podle obsahu spisu nad rámec jeho běžné úřední činnosti žádné náklady nevznikly.
46. Žalobci byl ustanoven k ochraně jeho práv podle § 35 odst. 10 s. ř. s. zástupce z řad advokátů Mgr. Petr Letovanec, jehož odměnu a hotové výdaje hradí stát. Soud zástupci žalobce přiznal odměnu za zastupování podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „advokátní tarif“), ve výši 2 000 Kč, a to za dva úkony právní služby (první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a písemné podání ve věci samé) podle § 9 odst. 2 advokátního tarifu. Dále soud přiznal zástupci žalobce paušální náhradu hotových výdajů za jeden úkon právní služby ve výši 300 Kč ve smyslu § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Odměna a náhrada hotových výdajů byla navýšena o daň z přidané hodnoty v zákonné výši, celkem činí 3 146 Kč a bude zástupci žalobce vyplacena krajským soudem do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu správnímu soudu.

Podmínkou řízení o kasační stížnosti je povinné zastoupení stěžovatele advokátem, pokud stěžovatel nebo jeho zástupce nemá vysokoškolské právnické vzdělání.

Ostrava, 8. března 2024

JUDr. Zora Šmolková
samosoudkyně